

curasse legislatorem. At vero si corpus regium, v. gr., vel simile exenteretur, ut balsamo inungi possit, et diutius absque ulteriori corruptione, vel fœtore servari, id non erit contra hanc legem, nec causa censuræ, ut prædicti Doctores docent.

4. *Cur corpus hujusmodi privari Eccles. sepultura præcipiatur.* — *Prima Gloss. responsio.* — *Secunda responsio ejusdem.* — *Prior responsio præfertur.* — Tandem additur in eo textu hujus censuræ reservatio, et fit Papalis. Et postea (quod prætereundum non est) extenditur quodammodo hæc censura ad corpus ipsius defuncti, quod ita inhumane tractatum est; præcipitur enim ut Ecclesiastica careat sepultura. Ubi statim quaerendum occurrit, cur hæc pœna et veluti parte hujus censuræ afficiatur defunctus in corpore suo, cum in ea re nihil peccaverit. Quam difficultatem attingit Gloss. ibi, et duobus modis respondet. Primo, hanc pœnam solum habere locum, quando ante mortem ille dedit occasionem aliquam, vel significationem consentiendi huic delicto, nimirum quia, sciens talem consuetudinem, et cum posset ac deberet prævidere tale factum, nihilominus absolute præcipit sua ossa in alium locum deportari. Secundo, hunc puniri sine culpa propria, non tamen sine causa, ad detestationem criminis, etiamsi ab aliis proprio tantum nutu patratum sit. Et addere possumus, sepulturam defuncti, licet suo modo spectet ad honorem et commodum ejus, tamen magna ex parte pertinere ad honorem et consolationem vivorum; et ideo hæc pœna licet circa corpus defuncti versetur, esse ipsorum vivorum, et hac ratione potuisse imponi propter solam culpam eorum. Utraque responsio probabilis est; prior tamen videtur magis consentanea rationi, quia nimis alienum ab Ecclesiastica pietate videtur, ut sine culpa sua tam gravem patiatur infamiam, et contumeliam in suo cadavere ille, qui vivens nihil peccavit in tali facto. Potestque ex ipso textu colligi, si ponderetur verbum illud, *Sepultura electa*, nam responsio consonare debet causæ, et juxta illam intelligi. Advertito etiam nullum addi verbum, quo significetur illam pœnam ipso facto incurri, nam de sola censura dicitur ipso facto incurrenda, et postea solum additur: *Et nihilominus ille, cujus corpus sic inhumane tractatum fuerit, Ecclesiastica careat sepultura.* Ubi non additur verbum, ipso jure; satis ergo erit, si servetur post legitimam condemnationem, juxta legi-

timum sensum legis pœnalis, in qua aliud expresse non declaratur. Unde, quod attinet ad forum conscientiæ, non existimo teneri Ecclesiæ ministros non admittere hujusmodi ossa ad Ecclesiasticam sepulturam, nisi vel per legitimam sententiam cogantur, vel publice et evidenter constet defunctum mortuum esse in peccato mortali, disponens, aut præcipiens aliquid contra constitutionem hanc. Et similiter opinor Ecclesiasticum judicem non teneri ad condemnandum, vel ad exequendum hanc pœnam, nisi in judicio de tali delicto convincatur.

Excommunicatio contra simoniacos in religionis ingressu exponitur.

5. *Extrav. 4 de Simonia.* — Secunda excommunicatio lata est ab Urbano IV, in Extravagante prima de Simonia, contra eos, qui dant vel recipiunt aliquid ob ingressum religionis per modum pacti et conventionis. Quæ constitutio difficilis redditur propter communem usum, quem nunc etiam servari videmus, præsertim in conventibus monialium, de quibus expresse lex loquitur. Quia fœminæ non recipiuntur ad habitum religionis, nisi cum promissione et pacto dotis persolvendæ, et multis aliis expensis, partim ad communem usum conventus, partim ad singularum monialium commodum; quæ omnia videntur contraria huic constitutioni. Quin etiam aliquando in religionibus virorum, præsertim quando egestate premuntur, solet aliquid ab ingredientibus ad eorum sustentationem postulari, vel, si bona temporalia habeant, solet ab eis ante professionem exigi, ut vel ea monasterio donent, vel saltem de eis non testentur in favorem aliorum, ut jus hæreditandi per professionem eorum in monasterium transferatur; quod si hoc facere recusent, ad professionem non admittuntur, sed potius expelluntur.

6. *Legem hanc solum contra simoniæ vitium committentes ferri.* — Est ergo imprimis advertendum, hic solum puniri actionem simoniacam ex reali pactione dandi vel recipiendi aliquid temporale pro spirituali admissione ad statum seu habitum religionis. Ita intelligunt omnes, quos statim referam; et colligitur ex textu in illis verbis, *Omnique pactione cessante.* Quapropter actio, propter quam hæc pœna infertur, non ideo mala est, quia in eo textu prohibita, sed potius ideo ibi specialiter punita, quia vel ex se mala est

et simoniaca, vel antiquis juribus prohibita, ut patet in capitulo De regularibus, et in cap. Quoniam, extra de Simonia, et in eisdem dicitur, per antiquiores canones fuisse prohibitam; qui canones non videntur esse alii, nisi illi, qui generatim prohibent acquisitionem cujuscumque Ecclesiastici gradus per simoniam; et afferuntur late in decretis, 4, quæst. 4 et 2.

7. *Dans, vel recipiens in ingressu aliquid illicitè sine pactione non incurrit illam.* — Hinc ergo fit primo, ut quoties aliquid mera sponte datur et recipitur in ingressu religionis, nulla incuratur censura, quia hoc per se malum non est, nec in illa lege prohibitum, imo potius permissum. Addo vero, hic dici sponte fieri quidquid fit sine pactione tacita, vel expressa, ut patet ex citatis verbis textus. Quapropter, qui aliquid daret vel reciperet sinistra intentione, dando scilicet, vel recipiendo pro ipso ingressu, seu pro suffragio in favorem talis personæ præstando, ut in religionem admittatur, non incurreret hanc censuram. Cujus ratio reddi solet, quia talis simonia est mentalis, quam Ecclesia punire non potest. Sed revera illa non est pure mentalis; in actum enim exteriorem prodit interna intentio simoniaca, et, ut supra vidimus, Ecclesia potest per censuram punire actum exteriorem, quatenus a tali prava intentione interiori procedit, etiamsi alio pacto vel signo non manifestetur intentio. Ratio ergo non est, quia Ecclesia non possit hoc punire, sed quia de facto non punivit per hanc censuram, cum exceperit omnem dationem vel receptionem absque pacto factam; et hæc, de qua agimus, licet male fiat, sine pacto tacito vel expresso fieri supponitur. Et ita advertit Cajetan., cap. 73, quem sequitur Armilla, *Excomm.*, num. 60.

8. *Objectio contra proxime dicta.* — *Diluitur.* — Objici tamen possunt illa verba hujus textus: *Ille duntaxat quæ personæ ipsæ ingredientibus pure, et sponte, et plena liberalitate, omnique pactione cessante, dare vel offerre voluerint, cum gratiarum actione licite recepturi.* Non ergo satis est absque pactione dare vel recipere, sed ultra hoc ex parte dantis exigitur, quod *pure, sponte et plena liberalitate* id faciat; at vero qui hoc facit intentione obtinendi spirituale pro temporali, nec pure, nec plena liberalitate id facit; ex parte vero accipientis petitur, ut licite recipiat; non recipit autem licite, qui prædicta intentione quidpiam recipit. Respondetur,

hæc omnia intelligenda esse de actu ipso dandi vel accipiendi quantum ad actum externum, ita ut ipse pure et liberaliter, et sine ulla circumstantia, quæ exterius illum reddat simoniacum, fiat; nam quamdiu lex humana non exprimit conditionem pure mentalem seu habitudinem solum ad actum internum, non debet ad illam restringi, quia est nimis odiosa et rigorosa.

9. *Dans vel recipiens in ingressu aliquid pro sustentatione ingredientis non incurrit.* — Secundo sequitur, quoties aliquid datur vel accipitur in ingressu religionis, non pro ipso ingressu seu receptione, sed in sustentationem ejus qui ingreditur, quia fortasse monasterium non habet sufficientes redditus ad illum alendum, nec incurri hanc censuram, etiamsi pactum intercedat. Ita Navarr., num. 106, ex Cajetan. supra, et in 2. 2, quæst. 10, art. 3; Soto, lib. 9 de Justitia, q. 6, art. 2, ad 4. Ratio Cajetani est, quia hoc est jus naturale. Ratio autem Soti est, quia non est simonia, cum non petatur spirituale pro temporali, sed pro re alia licita, scilicet pro sustentatione. Unde infert, non solum monasterio egenti, sed etiam diviti, per se loquendo et ex natura rei, licitum esse petere aliquid ad sustentationem ejus, qui vult ingredi religionem. Quia, si illa in egente non est simonia, nec in divite erit, nam in utraque idem pro eodem petitur; ergo, si in una non petitur temporale pro spirituali, neque in alia; ergo, si in paupere illa non est simonia, nec in divite erit; ergo licita, quia non est contra justitiam, neque contra aliam virtutem. Nam, licet monasterium sit dives, non tenetur bona sua expendere in sustentationem hujus personæ, maxime si ipsa potest secum afferre, unde alatur; ergo nulla deformitas in tali actu apparet; imo videtur hoc posse esse laudabile, ut aliqui pauperes sine ullo hujusmodi subsidio possint in religione recipi, vel ut religionis bona conserventur et ad majorem spirituales profectum augeri possint.

10. *Limitatur corollarium positum ad monasterium tenue.* — Hæc vero amplificatio Soti, quamvis sola ratione inspecta, verisimilis appareat, tamen considerando dicta Doctorum et canonum, quæ in re morali majoris sunt ponderis, videtur difficilis. Nam D. Thom., 2. 2, quæst. 400, art. 3, ad 4, cum limitatione dixit: *Si monasterium sit tenue, et iterum: Si ad hoc non sufficiant monasterii opes.* In 4 vero, dist. 25, quæst. 3, art. 2, quæstiunc. 2, ad 7, post eandem limitationem

expressius addit: *Si autem sine gravamine Ecclesiæ potest recipi* (scilicet religiosus), *simoniacum est aliquid pro receptione exigere*. Præterea expendi ad hoc potest cap. Quam pio, 4, quæst. 2, quod D. Thom. citat, ubi Bonifacius omnes hujusmodi exactiones prohibet, nisi, *quasi subsidii gratia*, et hoc ipsum subsidium vult subsequi potius, quam præcedere, ut omnis præsumptio tollatur, ut ibi notat Glossa. Item in dicto cap. Quoniam, de Simonia, prohibetur hujusmodi receptio, etiam *sub paupertatis prætextu*; propriissime autem dicitur prætextus paupertatis, quando revera paupertas non subest et allegatur. Unde Gloss. ibi ait, si religiosi vere pauperes sint, ita ut non possint alium sustentare, posse illi dicere: *Non habemus quod demus tibi pro victu, nisi tu portes unde vivas*, dummodo hoc non dicatur in fraudem; ergo secluso vero titulo paupertatis hoc est prohibitum. Imo Gloss. Bernardi ibi addit, etiam interveniente paupertate, tutius esse neminem admittere, quam illo modo aliquid exigere; quod quidem scrupulosius dictum est. Præterea Sylvest., verb. *Simonia*, n. 45, late hoc disputans, dicit esse communem sententiam plurimorum (quos ibi refert), exigere aliquid pro sustentatione in monasterio tenui licitum esse, in opulento vero esse simoniam. Ipse vero Sylvest. addit: *Sed intellige præsumptive, sicut semper fecerunt et faciunt aliquæ moniales*, etc. Præsumptive autem declarat esse simoniam, vel quantum ad forum contentiosum, vel in conscientia, si habeatur respectus non ad victum, sed ad ipsum ingressum, et ita sentit hoc non esse illicitum, si debita intentione fiat.

41. *Non excusari a simonia qui in monasterio divite aliquid pro sustentatione recipiendi petit*.—Difficile tamen videtur ita interpretari dicta Doctorum et canonum; nam D. Thom. absolute in conscientia loquitur, et reliqui Doctores. Et canones non tantum puniunt vitium, quod præsumunt, sed absolute prohibent, ne tale factum cum talibus circumstantiis fiat; ergo non solum præsumunt, sed constituunt tale factum vere pravum et illicitum, etiamsi alias non esset. Quod præter dicta colligitur ex hac Extravag., quatenus strictius prohibet aliquid exigere quoquo modo a volentibus ingredi religionem, quoquoque titulo, etiam ad pios usus, sed præcipit liberaliter eis dare omnia, quæ ad victum et vestitum pertinent. Quapropter, licet ratio Soti, secluso jure positivo, habeat efficaciam,

tamen, illo supposito, non habet, quia, cum bona religionum Ecclesiastica sint, de eis disponere ad Summum Pontificem maxime pertinet; statuit ergo Summus Pontifex, ut religionis redditus liberaliter in sustentandis religiosis expendantur, et ut cum eadem liberalitate, et omnino gratis religiosi recipiantur, ut ex eis sustententur, abstulitque consequenter ab hujusmodi religiosis omne jus petendi aliquid ab ingredientibus religionem ob sustentationem eorum, quia ipsa bona religionis jam sunt ad hoc munus destinata. Quapropter, quoties opulentum monasterium hoc titulo aliquid exigit, titulus est falsus et fictus. Sicut qui a paupere, quem gratis alere tenetur, aliquid exigeret pro ejus sustentatione, falsum titulum prænderet. Secluso autem hoc titulo, solum superesse videtur, ut pro ipsa receptione exigatur quicquid illo titulo peti videtur; ergo, licet religiosi hoc petentes dicant se non habere hanc intentionem et revera interius ad hoc conentur, tamen in facto ipso non possunt hoc evitare, quin implicite et indirecte id intendant; sicut, licet quis dicat se non intendere aliquid pro mutuo accipere, tamen, si aliquid ad suam sustentationem petit ab eo cui mutuum præbet, quod ille alias dare non tenebatur, nec ab eo poterat juste exigere, convincitur pro mutuo illud postulare et usuram committere. Sic ergo est in præsentia. Propter quod censeo, simpliciter loquendo, et in conscientia, veram esse D. Thom. doctrinam, et communem opinionem juri et religiosæ institutioni valde consentaneam.

42. *Quomodo stet cum dispositione hujus Extravag. usus religiosorum*.—Ad usum vero religiosorum respondeo in primis, quoad religiones virorum attinet, rarum esse, inusitatumque, ut ex pacto tacito vel expresso ita petatur aliquid in sustentationem vel subsidium religionis, ut aliter habitus vel professio denegetur; ex singularibus autem factis aliquarum personarum non debet argumentum sumi. Deinde, cum in hac re sit opinionum diversitas, fieri potest, ut opinionem Sylvestri et Soti secuti, practice bona fide procedant. Rursus attente considerandum est sæpe fieri posse, ut, licet monasterium alias dives et locuples habeatur, nihilominus hic et nunc vero necessitatis titulo aliquid in sustentationem petat ab eo, qui ibi cupit admitti, scilicet, quia jam habet expletum numerum eorum, quos commode alere potest, vel quia sunt alii quos admittere expedit et non pos-

sunt aliquid in sustentationem afferre, et omnes simul sine aliquo subsidio recipere non potest, vel quia ita expedit, ut crescant redditus monasterii ad augendum religiosorum numerum cum convenienti sustentatione. In his enim et similibus casibus non condemnarem hujusmodi petitionem bona intentione factam. Solum admoneo, quod etiam Soto advertit, magna prudentia opus esse, ne sequatur scandalum; et ideo raro et cum magna moderatione hoc permittendum esse. Quapropter, quando multo plus exigitur, quam ad unius personæ in tali statu constitutæ sustentationem commode sufficit, non video qua ratione aut titulo id honestari possit. Ultimo vero addo, si quid minus rectum fiat bono zelo et ex ignorantia etiam culpabili, id satis esse ad excusandam censuram hujus Extravag., ut Cajetanus et fere omnes notant, ex proprietate illius verbi, *præsumant*, sæpe a nobis ponderata.

43. *Quid de usu monialium*.—Atque ex his constat, quid dicendum sit de usu monialium, quas aliqui excusare volunt quoad dotes solo titulo sustentationis, quoad alia vero, quæ ab eis interdum petuntur, vel ad communem usum domus aut sacristiæ, vel ad proprium commodum singularum personarum, solo titulo consuetudinis, id est, quia non petuntur ex pacto, sed ex quadam consuetudine. Quod præcipue Armilla significat. Sed hoc posterius non videtur carere scrupulo, quia in hac Extravag. dicitur: *Ex statuto etiam seu consuetudine, quæ corruptela est potius dicenda*; et postea in prohibitione dicitur, *directe, vel indirecte, vel quoquo modo*. Illud etiam de sustentatione, licet regulariter verum habeat, tamen monasteriis ditioribus potest scrupulum ingerere. Unde Soto ait, in illis non sine scandalo dotes exigere; et magis auget rationem scrupuli, quod hæc dotes indifferenter petantur ab omnibus, etiam ab his, quæ non habent unde solvant, et quod hac de causa multæ priventur habitu et statu religionis, ad quam essent idoneæ, et a monasteriis ex redditibus eorum sustentari possent; et aliæ fortasse recipiantur minus idoneæ, quia dotem persolvunt. Dicendum vero est, regulariter loquendo, satis hoc honestari prædictis titulis; nam rarissime inveniuntur monasteria monialium, quæ non indigeant his subsidiis ad suam sustentationem, et consuetudo illa etiam post hanc Extravagantem tolerata, aut potuit contra illam prævalere, aut certe omnia illa ad convenien-

tem sustentationem reduci possunt. An vero in particulari in hoc sit aliquis excessus propter speciales circumstantias hujus domus aut personæ, id Episcoporum aut Prælatorum curæ remittendum est.

44. *Dispositionem hujus Extravagant. non habere locum in receptione monialium*.—Quod vero spectat ad censuram, jam non habet locum in receptione monialium, etiamsi contingat indebito modo fieri. Refert enim Antonin., 3 part., tit. 24, c. 67, se audivisse a fide dignis Martinum V dixisse, se nolle, ut moniales incurrant aliquam censuram propter ea, quæ in ingressu dant vel recipiunt, quod etiam ait Felinus, in dicto cap. Quoniam, de Simonia. Et Navarrus refert Innocentium VIII declarasse, moniales non incurrere hanc censuram, nisi ob receptionem cum pacto, aut alicujus non idoneæ ob largitionem; Clementem autem VII concessisse, ut moniales nullam simoniæ poenam incurrerent propter pacta et conventiones circa dotes monialium in commodum earum victum; et ex compendio privilegiorum, verb. *Moniales*, num. ult.

45. *Quid Concilium Tridentinum circa hoc statuat*.—Ultimo tamen advertendum est novum jus Concilii Tridentini, sess. 25, c. 16 de Reform. regular., ubi prohibet, *ne ante professionem, excepto victu et vestitu novitii vel novitiæ illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu a parentibus, vel propinquis, vel curatoribus ejus monasterio aliquid ex bonis ejus tribuatur*. Quamvis autem hoc præcipiat Concilium sub anathematis poena, et ideo grave peccatum sit hoc non servare, non tamen imponit illam ipso facto incurrendam. Hinc vero colligere licet, tribuere aliquid monasterio vel monialibus in ipsa professione, non pro ipsa, sed pro sustentatione sua, et monialium, et pro solemnitate et festivitate professionis, juxta consuetum morem, non improbari a Concilio, sed potius supponi ut licitum; nam, dum unum tanquam speciale prohibet, aliud in suo usu et consuetudine relinquere videtur. Rursus animadvertendum est, quod idem Concilium statuit ibidem, cap. 3, ut in monasteriis is tantum numerus religiosorum admittatur, qui ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis elemosynis commode possit sustentari. Per quod, quantum ad monasteria monialium, ampliari vel explicari videtur quod in cap. 4, § Sane, de Statu regular., in 6, statutum fuerat, quod moniales non plures in monasteriis non mendicantium re-

cipiantur, quam ex bonis vel proventibus monasterii sine penuria valeant sustentari; Concilium enim Tridentinum addidit *elemosynas consuetas*, vel tacite declaravit inter bona monasterii computari; et sub eisdem bonis vel elemosynis nos comprehendere dicimus dotes et alia dona, quæ moniales ingredienti secum afferre solent; ideoque non fieri contra hanc legem, si recipiantur, etiamsi ex propriis redditibus bonorum immobilium monasterii sustentari non possint, nec etiam fieri contra nostram Extravagantem, vel alia jura, si ad supplendam sustentationem hujusmodi subsidia ab illis exigantur.

Tertia excommunicatio contra regulares indebite ad alias religiones transeuntes exponitur.

46. *Extravag. 1 de Regul.* — Quos religiosos comprehendat prior *Extravag. pars*, quæ est de transeuntibus ad aliam religionem. — Tertia excommunicatio etiam Papæ reservata sumitur ex *Extravagant. 1 de Regul.* In qua Martinus IV prohibet, ne religiosi mendicantes ad aliam religionem transeant, excepta Carthusiensi, absque Sedis Apostolicæ licentia speciali; fertque excommunicationis sententiam ipso facto incurrendam et sibi reservatam tam in recipientes, quam in receptos contra prædictam constitutionem. Circa quam primo adverte, non esse generalem quoad omnes, sed contra quosdam religiosos ferri. Duplex autem actio in ea ponitur. Una est transitus ad aliam religionem; et sic tantum fertur contra religiosos professos ordinum mendicantium, quia solum in favorem illarum religionum facta est illa constitutio, ut in ipsa dicitur. Extenditur autem ad eos, qui post illam constitutionem editam in numerum mendicantium auctoritate Apostolica ascripti sunt, ut est Societas Jesu, juxta declarationem Pii V, anni 1571, ubi propterea declarat *eisdem privilegiis, indultis et gratiis fratribus mendicantibus concessis uti, frui, potiri et gaudere debere*; constat autem constitutionem hujus Extravagantis esse privilegium seu indultum quoddam, ad eorum favorem maxime pertinens. Rursus extenditur in hac religione, non solum ad religiosos solemniter professos, sed etiam ad omnes illos, qui post biennium vota simplicia emiserunt, tum quia dicta Extravagans generatim loquitur de religiosis mendicantibus; omnes autem dicti sunt vere et proprie religiosi mendicantes, ut satis de-

clarat Pius V, in eadem Bulla, qua vult comprehendere omnes et singulas Societatis personas, et non solum domos, sed etiam collegia et personas eorum dicit vere ac non fide sub religiosis mendicantibus comprehendere. Et postea uberius et expressius id declaravit Gregorius XIII in Constitutionibus editis in favorem hujus religionis anno 1582 et 1584. Tum etiam quia per alios Pontifices id expresse prohibitum fuerat, ut constat ex Bulla Pauli III, anni 1549, et ex concessione Pii IV confirmata et promulgata in Bulla Pii V, anno 1565. Inter quas est diversitas, quod Paulus III non imposuit excommunicationem ipso jure incurrendam, sed facultatem tribuit Societati ad excommunicandum hujusmodi apostatas et transeuntes; uterque autem Pius ipso jure fert hanc censuram contra has personas, cum eadem reservatione, et ex tunc concessit communicationem omnium favorum religiosorum mendicantium eisdem personis Societatis. Unde ex tunc etiam cepit excommunicatio juris communis ad omnes illas extendi, cum ampliationibus tamen ibi adjectis, et statim explicandis.

47. *Secunda pars ejusdem Extravag., quæ est de recipientibus sic transeuntes, quos comprehendat.* — Alia actio, ob quam hæc censura incurritur, est receptio, ita ut religiosi recipientes alium mendicantem sic transeuntem et deserentem suum ordinem, eandem excommunicationem incurrant. Sub hoc tamen ordine comprehenduntur solum religiosi, qui in illa Extravag. numerantur, nempe *S. Benedicti, Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis umbrosæ, Canonorum regularium S. Augustini vel aliorum monasticorum ordinum*; semper enim fit relatio in dicta Extravag. ad hujusmodi ordines. Quapropter, si transitus fiat ab uno ordine mendicantium ad alium, ex vi hujus juris nec transiens, nec recipientes excommunicationem incurrunt. Dico autem, *ex vi hujus juris*, quia ex particularibus concessionibus factis singulis religionibus fieri potest, ut incurratur censura; qualis est illa, quam referunt Armilla, *Excommun.*, 67, et alii, fuisse Clementem Papam Ordini Prædicatorum, excommunicando religiosos ordinis Minorum, qui receperint Dominicanos volentes ad ipsos transire sine expressa licentia Summi Pontificis vel suorum superiorum. Per quod indultum non dicantur excommunicati transeuntes, sed tantum recipientes, nec fit mentio reservationis talis censuræ. At vero in Societate per dictam concessionem

Pii IV et V, extensa est hæc censura reservata tam ex parte transeuntium, quam recipientium, respectu omnium ordinum, etiam Minorum vel aliorum mendicantium, excepto solum ordine Carthusiensi.

48. *Qualis licentia necessaria sit, ut hujus Extravag. tenor servetur.* — Circa exceptionem autem, quæ in dicta Extravag. additur, scilicet: *Nisi ex licentia speciali Sedis Apostolicæ*, quidam declarant necessarium esse, ut in tali licentia fiat expressa mentio tam religiosi transeuntis, quam religionis ad quam transit, quam etiam hujus constitutionis Martini, quæ per talem licentiam quodammodo quoad illud factum relaxatur. Quam conditionem ponit D. Antoninus, 3 part., tit. 16, c. 4, § 4, in fine, et Armilla supra refert expressam esse a Clemente in indulto Prædicatoribus concessio, unde ad illo utendum servanda erit. Tamen in præsentia, quia non invenio illam in hoc textu, et ideo nec necessariam esse censeo, sed satis esse, *licentiam specialem Sedis Apostolicæ*; hæc enim sunt tantum verba textus. Ut sit autem specialis, maxime requiritur nominatio personæ, cui facultas conceditur, ut per se constat; et videtur etiam necessarium, ut nominetur sub nomine religiosi talis religionis, a qua fit transitus, quia ex hac parte maxime fit dispensatio, eique quodammodo per talem licentiam derogatur, ideoque ejus expressio maxime necessaria est. Alterius vero religionis, ad quam futurus est transitus, satis est sive specialiter, sive sub communi aliqua ratione mentio fiat, quia hujusmodi licentia satis specialis est.

49. *Sufficiatne licentia Prælati religionis derelinquendæ.* — Quæri vero hic potest, an sufficiat licentia Prælati illius religionis, quam transire cupit relinquere. Respondeo ex vi juris communis non sufficere, quia in hac Extravag. solum excipitur specialis licentia Sedis Apostolicæ; exceptio enim firmat generalem regulam in contrarium. Dico autem, *ex jure communi*, quia jure et privilegio speciali aliud contingere potest, ut in prædicta concessionem Pii IV et V dicitur, nullum de Societate posse transire ad aliam religionem excepta Carthusianorum absque expressa superioris licentia ad id ab eo specialiter obtenta. Ibi autem non dicitur hanc licentiam sufficere sine indulto Romani Pontificis, sed solum videtur requiri, ut tale indultum rite et valide impetrari possit, quia sine tali licentia subreptitium esse ibidem declaratur. Nihilominus tamen, licet hoc solum specialiter

ibi exprimat, ex vi prioris concessionis Pauli III sufficit solius superioris licentia, quia sub disjunctione dicitur: *Nisi de expressa ipsius Præpositi, aut dictæ Sedis licentia*, quod postea Gregorius XIII, in concessionem anni 1582, confirmavit, et declaravit, etiam in solemniter professis facultatem Præpositi generalis sufficere. Voluitque ut quoad hanc facultatem non possent aliæ religiones per viam communicationis ea concessionem uti, in quo manifeste supponit, seclusa hujusmodi speciali gratia Sedis Apostolicæ, licentiam superioris non sufficere.

20. *Liceatne mendicanti a religione ejecto sine Papæ licentia religionem ingredi monachalem.* — Ex quo etiam facile solvitur dubium, quod D. Anton. proponit, an religiosus ordinis mendicantis ab illa ejectus, et habitu privatus propter suas culpas, hoc ipso valeat absque alia facultate Sedis Apostolicæ ad quemcumque ordinem monachalem transire. Respondetque affirmative, et dicit fuisse peccatorum consilium, quia ille non est cogendus in seculo remanere; ergo, si a sua religione ejicitur, liberum ei erit ad quamcumque aliam transire. Sed oppositum verius esse existimo; idque in primis colligo ex Gregor. XIII, in Bulla, quæ incipit: *Cum alias felicis recordationis*, etc., nam specialiter concedit Generali Societatis, ut professus a Societate ejectus possit de illius licentia ad alium ordinem transire, et hanc facultatem non vult communicare aliis; ergo supponit, et esse necessariam aliquam licentiam, etiam in professo semel ejecto, et hanc non posse dare superiorem religionis sine Sedis Apostolicæ auctoritate. Præterea ex hac Extravag. hoc colligitur, quia prohibitio est generalis, et exceptio est unica, scilicet licentia Sedis Apostolicæ; professus autem quantumvis a religione ejectus, vere religiosus talis religionis perseverat; ergo comprehenditur sub illa prohibitione cum eadem unica exceptione. Et confirmatur, quia alias possent facile superiores religionum hac via aperire transitum ad alias religiones in fraudem hujus Extravagantis. Denique adjungitur ratio, quia professus etiamsi propter crimina sit ejectus, semper manet tali religioni subjectus, ita ut revocatus redire teneatur; ergo non potest sua auctoritate aliam religionem profiteri, nec superior religionis potest eam facultatem concedere, quasi cedendo juri totius religionis, quia Summus Pontifex hoc sibi reservavit. Neque est inconveniens, quod ille sic dimissus in sæculo ma-

neat sine habitu religionis in pœnam suorum criminum, donec mereatur misericordiam obtinere. Præsertim quia potest arctiorem, vel æqualem religionem mendicantium ingredi.

21. *De absolute ab hac censura.* — Ultimo circa reservationem hujus excommunicationis advertendum est, de jure communi integre servandam esse, ut verba ejus præ se ferunt, cum moderationibus communibus aliis casibus reservatis. De jure autem speciali concessum est Societati a Pio IV et V, supra citatis, ut superior ejus possit ab hac censura absolvi; quæ concessio non limitatur tantum ad censuram, quam incurrit religiosus apostata, sed absolute conceditur, et ideo etiam extenditur ad eam, quam contrahunt recipientes hujusmodi apostatas.

Excommunicatio contra simoniacos exponitur.

22. *Extravagant. 2, de Simonia.* — *Prima pars textus.* — *Dubium.* — *Resolutio.* — *Secunda ejusdem Extravagant. pars.* — *Quarta excommunicatio sumitur ex Extravagant 2, de Simonia, inter communes, ubi Paulus II, excommunicationem reservatam profert in eos, qui simoniæ vitium committunt. In qua constitutione primo observandum est, prius in ea renovari omnes censuras excommunicationis, suspensionis et interdicti antea latis in antiquioribus juribus contra simoniacos, et extendi ad omnes ordines personarum, cujuscumque dignitatis existant, quæ ibi fuse numerantur, additurque eas ipso facto incurri. Ubi dubitari potest, an ex vi illius decreti incurrantur tales censuræ ipso facto, etiamsi in antiquioribus juribus essent tantum ferendæ. Videntur enim hanc vim habere illa verba: Quas ipso facto eos incurrere volumus. Nihilominus oppositum affirmandum est; illa enim verba non sunt ad instituendum jus omnino novum quoad talem pœnam, vel modum ejus, sed tantum ad confirmandum antiquum, ut manifeste constat, tum ex verbis sequentibus: *Confirmantes et innovantes, etc.*; tum ex præcedentibus, in quibus loquitur Pontifex de sententiis censurarum latis a suis prædecessoribus; non dicitur autem sententia lata ex vi juris, nisi quando imponitur censura ipso facto incurrenda; tum denique, quia in speciali casu Ordinis simoniace suscepti, in quo antiqua jura non imponebant suspensionem ipso jure, quoniam Papa voluit eam imponere, id specialiter expressit;*

ergo in reliquis nihil hujusmodi addidit; ergo in illa prima parte nulla est excommunicatio ipso jure lata. Quid autem in antiquioribus juribus statutum sit, postea videbimus. In secunda item parte illius textus, seu vers. *Per electionis*, non fertur censura, sed irritæ fiunt dispositiones omnes Ecclesiasticæ simoniace factæ.

23. *Tertia pars ejusdem Extravag. exponitur.* — Tandem in tertio vers. *Statuentes*, excommunicantur omnes quacumque dignitate præditi, *qui quomodolibet dando, vel recipiendo, simoniam commiserint, aut quod illa fiat, mediatores extiterint, seu procuraverint*, cum reservatione ad Summum Pontificem. In qua censura solum est advertendum, quoad personas esse universalissimam, ita ut reges et Cardinales comprehendat; quoad actiones vero, propter quas incurritur, quatuor esse, quæ ibi exprimentur, scilicet, *dare, recipere, intercedere per modum mediatoris ad contractum, et procurare illum.* Declarandum vero superest, an hæc censura sit generalis etiam ex parte simoniæ quoad materiam ejus, id est, in quacumque re committatur; item an sit generalis ex parte modi, id est, sive realis, sive mentalis sit, etc.

24. *An, in quacumque materia committitur simonia, incurrat hac excommunicatio.* — In priori puncto Cajet., c. 72 de Excom., explicans aliam Extravag. Martini V, in Concil. Constantiense, sess. 24, ubi similis excommunicatio fertur, quamvis non cum reservatione, et hanc nostram obiter attingens, ait, solum incurri hanc censuram propter simoniam in ordinatione vel beneficio, quod intelligitur etiam quodlibet munus spiritualis regiminis, ut est officium Prælati religionis. Quem sequitur etiam Navarrus, num. 446, et uterque dicit esse communem interpretationem, et sine dubio est communi usu recepta. Quod satis esset ad intelligendum pœnam cum hac moderatione, nam consuetudo non solum est optima legum interpres, sed etiam potest esse moderatrix, etiamsi verba legis generaliora appareant, ut in præsentem esse videntur illa: *Qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint*; hæc enim verba nullam certam materiam limitant; et signum illud, *quomodolibet*, universalissimum est. Propter quam fortasse causam Soto, lib. 9 de Just., quæst. 8, art. 2, generatim loquens de simonia, ait unam ex pœnis propter simoniam impositam, esse excommunicationem Papalem, quæ ipso facto incurritur; quam censuram

ram dicit esse latam in c. Reperiuntur, 4, q. 4, et ab Eugenio, Martino et Paulo Pontificibus. Sed in tota illa quæst. 4, nulla excommunicatio Papalis fertur, imo nec suspensio, quæ ipso jure incurrat propter hoc crimen, ut infra suo loco dicemus. Extravagans autem illa Eugenii, quæ incipit, *Damnabile*, ut ipse Sot. refert, nec in corpore juris est, nec inter acta Eugenii IV, in 4 tom. Conciliorum invenitur; et ideo, licet aliquando fortasse fuerit, non est recepta, neque in usu; et forte in sensu non differebat a constitutione Martini V, ut ipse etiam Soto insinuat; ex dictis autem Extravag. Pauli et Martini solum possunt citata verba afferri, quæ specie quidem sunt apparentia. Nihilominus tamen limitanda videntur juxta præcedentia; nam proxime dictum fuerat, *per electiones, postulationes, confirmationes, provisiones, seu quasvis alias dispositiones simoniace factas nullum jus acquiri in Ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, personatibus, officiis Ecclesiasticis, et quibusvis beneficiis, sed viribus omnino carere*; et statim subditur: *Statuentes quod omnes qui quomodolibet, etc.*; ergo hæc verba intelligenda sunt juxta materiam proxime subjectam, quod apertius colligitur ex decreto Martini V, in quo eadem secunda clausula ferè eisdem verbis habetur, et postea solum subjungitur: *Statuentes insuper, quod dantes et recipientes, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant*; neque amplius explicat in quo, vel ad quid dare debeant, vel recipere; intelligit ergo in provisionibus ad officia, vel beneficia supra numerata; idem est ergo sensus Pauli, qui hanc constitutionem in hac parte ex Martino sumpsit, solumque eam ampliavit quoad reservationem, et alios modos concurrenti, de eadem tamen sententia locutus est; tandem facit, quod idem Sixtus et Paulus in Extravag. *Etsi dominici*, 4 et 2, de Pœnit. et remis., solum simoniam in Ordine et beneficio numerant inter casus Papæ reservatos.

25. *Objectio.* — *Solvitur.* — Dices, juxta ea, quæ in textu numerantur, excludendam esse simoniam in Ordine, ita ut solum propter simoniam in officio vel beneficio incurrat hæc censura, quia ibi duplex fertur pœna, scilicet suspensionis et excommunicationis, et prior fertur in prima clausula contra simoniace ordinatorum, et ibi videtur finiri sermo de illis; altera ergo excommunicationis censura pertinere videtur ad alios simoniacos in beneficio, de quibus proximus sermo præces-

erat, unde ad eos tantum videntur referenda omnia verba in tertia clausula posita. Sed nihilominus communiter Doctores intelligunt hanc excommunicationem cadere in utramque simoniam, et clausulam præcedentem; ita ut dantes et recipientes intelligantur sive ad Ordinem, sive ad beneficium conferendum, aut obtinendum, nam sicut in prima clausula suspensio fertur contra simoniace ordinatorum, ita in secunda fertur non solum suspensio, sed etiam privatio talis officii vel beneficii sic adepti, et proventuum ejus ipso jure; postea vero generalibus verbis fertur excommunicatio, quæ totam materiam præcedentem comprehendit.

26. *Propter quam simoniam excommunicatio hæc incurrat.* — Circa aliud punctum longa occurrebat disputatio de simonia mentali, conventionali et reali; sed quia in proprium locum hæc reservamus, ideo nunc supponimus, hanc censuram solum incurri per simoniam realem consummatam, ex illo principio generali supra posito, hujusmodi leges pœnales punientes actum intelligi debere de actu perfecto et consummato in sua specie, quia sunt stricte interpretandæ, quamdiu ipsæmet aliud non declarent; in præsentem autem sola simonia realis est consummata et perfecta in sua specie. Atque ita docet Navar. supra, et aliis locis, quæ ipse refert, in quibus etiam alios auctores allegat. Addendum vero est ex Sylvest., verb. *Simonia*, quæst. 9, si simonia realis sit, sufficere ad hanc censuram, etiamsi occultissima sit, quia lex hæc nihil distinguit inter occultam et publicam; censura autem, quæ ipso jure fertur, etiam propter occultissimum crimen contrahitur, dummodo externum sit. Sed quid, si beneficium per simoniam datum sit ignorante eo cui datur, qui postea nolit illud resignare? an per hoc incidat in hanc excommunicationem? Respondetur, non incidere, quia, licet in eo peccet, non tamen per simoniæ culpam; unde non incurrit hanc censuram; neque alibi etiam lata legitur contra eum, de qua re videri potest Covar. in reg. *Peccatum*, 2 p., § 8, num. 7.

27. *Quarta pars illius Extravag. exponitur.* — Ultimo, in quarta parte illius textus additur præceptum in virtute sanctæ obedientiæ denunciandi Summo Pontifici hujusmodi simoniacos; additurque, ut hujusmodi scientes tale delictum, et non denunciantes, absolvi non valeant, donec prædicta denuncient. Non est tamen sermo de absolute ab excom-